

MODERN PROBLEMS OF BUSINESS EDUCATION

Ковтонюк К. В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-123-7-10>

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРІАДИ: «ЕКОСИСТЕМА – ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – ЛЮДИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ»

Населення світу, чисельність якого в 2019 році становило 7,7 млрд осіб, продовжує зростати [1]. Серед них 825 млн осіб відноситься до людей з особливими потребами. Їх чисельність протягом 2000–2019 рр. зросла на 611 млн осіб, тобто на 385,5%. Тому вищі навчальні заклади мають реалізувати потенціал цих 10% населення світу з особливими потребами [2, с. 20], які дуже часто стикаються з нестачею певних hard skills і soft skills [3; 4]. Вони частіше за інші соціальні групи потрапляють до замкнутого кола безробіття, соціальної ізоляції, що призводить до зростання рівня бідності. Тому отримання доступу до вищої освіти, забезпечить їх необхідними знаннями, що сприятиме набуттю не тільки надійних джерел засобів до існування [5–11], але й підвищенню якості життя [12; 13].

В сучасних умовах реалізації освітньої траєкторії особами з особливими потребами має здійснюватися в контексті реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР) як комплексної системи світової економіки, що сприятиме формування «людиноцентрованої» моделі розвитку. В основі якої знаходиться людина з її потребами, які мають бути задоволені. Проте, відмінність даного підходу полягає не в тому, щоб забезпечити перерозподіл доходів на користь осіб з особливими потребами, а озброїти їх необхідними знаннями та навичками, які вони зможуть реалізувати в новій, інклюзивній екосистемі. Сьогодні трансформаційних змін зазнає як система взаємозв'язків між її учасниками, так і відношення самих учасників до умов, які змінюються. В першу чергу, розширюється доступ до освітнього процесу на всіх рівнях осіб з особливими освітніми потребами (ціль 4 ЦСР). По-друге, відбувається більш активне їх залучення до економічної діяльності, що впливає на вирішення цілого ряду ЦСР, а саме: бідності (ЦСР 1), охорони здоров'я (ЦСР 3), гендерної рівності (ЦСР 5), економічного зростання (ЦСР 8), відповідального споживання і виробництва (ЦСР 12), боротьби зі зміною клімату (ЦСР 13), забезпечення миру і справедливості (ЦСР 16). Таким чином, освітня діяльність має стати частиною інклюзивної екосистеми.

Інклюзивна екосистема – система взаємозв'язків між людьми, яка розширюється та поглиблюється за рахунок зняття штучних бар'єрів (визнання, закріплення прав та створення умов для людей з особливими потребами для включення їх в соціум тощо). Ефективне включення до

інклюзивної екосистеми стає можливим лише тоді, коли кожен має рівний доступ до отримання знань, а також людського та фінансового капіталу, що необхідний для втілення своїх ідей від концепції до їх реалізації (наприклад, створення власної компанії). У процесі регенерації інклюзивної екосистеми важливою є роль осіб з особливими потребами. Вони мають бути готові до розпізнавання перепон, а також використання інструментів і передових методи їх усунення [14]. Тому вища освіта має бути обов'язковим елементом інклюзивної екосистеми. Вона спрямована на отримання професійних знань і формування ділових навичок в рамках ліцензованих освітніх програм вищих навчальних закладів, що дозволяє здобувачам виявити власні сильні сторони та обрати способи їх розвитку.

Освітня діяльність осіб з особливими потребами у вищих навчальних закладах має реалізовуватись відповідно до запропонованої Організацією об'єднаних націй концепції «розширення прав і свобод», що акцентує увагу на підвищенні самостійності та впевненості в собі [15]. Розвиток власних шляхів кар'єрного зростання повинно підтримуватись освітньою екосистемою, яка забезпечує формування соціальних та економічних навичок людей, які прагнуть покращити своє особисте та трудове життя. Втілюючи дану ідею стейкхолдери (освітяни та роботодавці) мають робити акцент на формуванні підприємницьких навичок, а не підготовці найманих працівників за відповідним фахом. Оскільки підприємницька діяльність відкриває більші можливості для самовизнання та

самозабезпечення особливо для осіб з особливими потребами. Проте, в сучасних умовах їх реалізація майже неможлива без використання застосування діджитал-технологій (в т.ч. елементи діджитал-маркетингу, діджитал-торгівлі тощо). Тому система вищої освіти не лише повинна бути готовою сприймати зміни, які зумовлюють необхідність до підвищення кваліфікації самих освітян. З одного боку, ознайомлення та набуття навичок користування новими інструментами. А, з іншого боку, опанування іншим діджитал-інструментарієм щодо здійснення освітньої діяльності в тому числі для осіб з особливими потребами.

Важливою умовою успішного розвитку та регенерації інклюзивної екосистеми є дотримання основних засад концепції «розширення прав і свобод» особами з особливими потребами, яким вдалося реалізувати власний потенціал і вони створюють можливості для інших [16].

Отже, активізація та розширення участі осіб з особливими потребами на ринку праці зокрема та інклюзивній екосистемі в цілому має здійснюватися за підтримки системи вищої освітньої, що забезпечує основу для набуття соціальних та економічних навичок осіб з особливими потребами, які прагнуть покращити самоврядування свого особистого і трудового життя.

Література:

1. United Nation (UN) World Population Prospects 2019: Highlights. 2019. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_kf_wpp2019_10keyfindings.pdf.
2. World Health Organization (WHO). World health statistics 2021: monitoring health for the SDGs, sustainable development goals. 2021. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342703/90027053-eng.pdf>.

3. Kendall E., Terry D.J. Psychosocial adjustment following close head injury: A model for understanding individual differences and predicting outcome. *Neuropsychological Rehabilitation*. 1996. № 6(2). P. 101–132.

4. McGeary D.D., Mayer T.G., Gatchel R.J., Anagnostis C., Proctor T.J. Gender related differences in treatment outcomes for patients with musculoskeletal disorders. *The Spine Journal*. 2013. № 3(3). P. 197–203.

5. Drake A.I., Gray N., Yoder S., Pramuka M., Llewellyn M. Factors predicting return to work following mild traumatic brain injury: A discrimination analysis. *Journal of Head Trauma Rehabilitation*. 2000. № 15(5). P. 1103–1112.

6. Dowrick P.W., Anderson J., Heyer K., Acosta J. Postsecondary education across the USA: Experience of adults with disabilities. *Journal of Vocational Rehabilitation*. 2005. № 22. P. 41–47.

7. Inbar L. *Rehabilitation through high education*. National insurance institute of Israel – Research and Planning Administration. 1991.

8. Inbar L. *Rehabilitation of people with disabilities and widows 2000–2001*. National insurance institute of Israel – Research and Planning Administration. 2003.

9. Getzel E., Stodden R., Brief L. Pursuing postsecondary education opportunities for individuals with disabilities. In P. Wehman (ed.), *Life beyond the classroom: Transition strategies for young people with disabilities*. Baltimore, MD: Broodes Publishing. 2001.

10. Rimmerman A., Araten-Bergman T. Legislation of handicapped rights and its implementation in Israel – Trends and future directions. *Social Security Journal*. 2005. № 69. P. 11–31.

11. United Nation (UN). UNAI Newsletter. Disability and Higher Education: Workforce Preparedness for Students with Disabilities. Available at: <https://www.un.org/en/disability-higher-education-workforce-preparedness-students-disabilities>.

12. Dutta A., Scguri-Geist C., Kundu M. Coordination of postsecondary transition services for students with disability. *Journal of Rehabilitation*. 2009. № 75(1). P. 10–17.

13. Getzel E., Stodden R., Brief L. Pursuing postsecondary education opportunities for individuals with disabilities. In P. Wehman (ed.),

Life beyond the classroom: Transition strategies for young people with disabilities. Baltimore, MD : Broodes Publishing. 2001.

14. Horwitt F. Moving Beyond Inclusion: An Entrepreneurial Ecosystem Builder's Imperative. 2019. Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/moving-beyond-inclusion-entrepreneurial-ecosystem-builders-horwitt>.

15. Hamburg I., David A. "Entrepreneurial education and skills in a changing society", in *Entrepreneurship and Entrepreneurial Skills in Europe: Examples to Improve Potential Entrepreneurial Spirit*, eds A. David and I. Hamburg (Opladen : Verlag Barbara Budrich), 2017. P. 12–31. DOI: 10.2307/j.ctvddzncb.5.

16. Pettit J. Empowerment and participation: bridging the gap between understanding and practice. For the UNDESA Expert Group Meeting on Promoting people's Empowerment in Achieving Poverty Eradication, Social Integration and Productive and Decent Work for All (New York, NY: Institute of Development Studies). 2012. Available at: <https://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2012/JethroPettit.pdf> (accessed June 6, 2019).